

8. Запорізька міська рада: Департаменту ветеранської політики – рік.
URL: <https://zp.gov.ua/news/243074-departamentu-veteranskoji-politiki-rik>
10. Міністерство у справах ветеранів України : Упередженість та недовіра з боку роботодавців – серед основних викликів, з якими зіштовхуються ветерани та ветеранки при працевлаштуванні. URL: <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/uperedzhenist-ta-nedovira-z-boku-robotodavtsiv--sеред-osnovnih-viklikiv-z-yakimi-zishtovhuutsya-veterani-ta-veteranki-pri-pratsevlashtuvanni>
11. Міністерство у справах ветеранів України: Уряд схвалив Концепцію Державної цільової програми “Ветеран. Робота” на 2025–2027 роки. URL: <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/uryad-shvaliv-kontseptsiu-derzhavnoi-tsilovoi-programi-veteran-robota-na-20252027-roki>
12. Понад 4 тис. ветеранів і ветеранок пройшли навчальні програми у 2024-2025 роках у Службі зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/news/singlenews/874>
13. Стартував новий етап подачі заявок на грант “Власна справа” для ветеранів, ветеранок та членів їхніх родин. URL: <https://koda.gov.ua/startuvav-novyj-etap-podachi-zayavok-na-grant-vlasna-sprava-dlya-veteraniv-veteranok-ta-chleniv-yihnih-rodyn/>

Маковецька Лариса Олексіївна,

кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк

Гаврилюк Софія Василівна,

здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти географічного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ’ЯЗКІВ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Зовнішньоекономічні зв'язки регіону виступають системоутворюючим елементом його економічної структури, визначаючи рівень інтеграції у світове господарство, експортну спеціалізацію та конкурентоспроможність. В умовах воєнного стану, запровадженого у 2022 році, відбувається глибока трансформація зовнішньоекономічної діяльності, що проявляється у зміні географічної орієнтації торговельних потоків, модифікації логістичних систем та структурній перебудові експорту й імпорту [1, с. 11].

Варто зазначити, що саме регіональний вимір економічної стійкості виявився визначальним фактором стійкості національної економіки у перші місяці повномасштабного вторгнення, взявши на себе основний удар від руйнування традиційних ланцюгів постачання.

Волинська область, як прикордонний регіон із країнами Європейського Союзу, характеризується підвищеним адаптаційним потенціалом до зовнішніх шоків. Відсутність масштабних руйнувань інфраструктури та наявність розвиненої мережі пунктів пропуску через державний кордон зумовили швидку переорієнтацію зовнішньоекономічних зв'язків на західний напрям. У результаті Європейський Союз став домінуючим торговельним партнером регіону, що відображає загальнонаціональну тенденцію економічної інтеграції [2, с. 4]. Проте, незважаючи на очевидні логістичні переваги, вимушена та стрімка інтеграція в європейські ринки виявила слабкі місця місцевих товаровиробників, що одразу знайшло своє відображення у макроекономічних показниках регіону.

Динаміка зовнішньої торгівлі Волинської області у 2022–2025 рр. свідчить про посилення структурних дисбалансів. У 2023 році обсяг експорту становив 823,8 млн дол. США (77,3 % від рівня 2022 року), тоді як імпорт досяг 2 577,9 млн дол. США, що зумовило значне від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі [3, с. 2]. У 2024 році спостерігалися ознаки часткової стабілізації, зокрема незначне зростання експорту за окремими періодами, однак імпорт залишався домінуючим компонентом зовнішньоторговельного обороту [3, с. 3]. Очевидно, що ця часткова стабілізація мала здебільшого інерційний характер. Глибинні проблеми виробничого сектору залишалися

невирішеними, а внутрішні ресурси підприємств для самостійного утримання експортних позицій поступово вичерпувалися.

У 2025 році негативні тенденції посилилися. Загальний обсяг зовнішньоторговельних операцій зріс на 19 % і досяг 6,481 млрд дол. США, що свідчить про активізацію транскордонної економічної діяльності, однак супроводжується поглибленням дисбалансів [4]. Обсяг імпорту перевищив 5 млрд дол. США, збільшившись на 29 % порівняно з 2024 роком, що зумовлено зростанням потреб у енергоресурсах та сировині [4]. Водночас експорт скоротився до близько 1,2 млрд дол. США (– 3 % у вартісному вимірі та – 32 % у фізичному обсязі), що свідчить про зниження ефективності експортної діяльності [4].

Наслідком зазначених тенденцій стало суттєве зростання дефіциту зовнішньоторговельного балансу, який у 2025 році перевищив 3,8 млрд дол. США (+43 % порівняно з попереднім роком) [4]. Коефіцієнт покриття імпорту експортом залишається критично низьким, що свідчить про посилення імпортозалежності економіки регіону. Подібна імпортозалежність не лише вимиває валютні кошти з економіки області, а й створює безпрецедентний тиск на логістичну інфраструктуру, яка змушена обслуговувати переважно вхідні товарні потоки.

Суттєвих змін зазнала логістична складова зовнішньоекономічної діяльності. Унаслідок блокування морських портів України відбулося різке зростання ролі сухопутних транспортних коридорів через західний кордон. Волинська область трансформувалася у важливий транзитно-логістичний вузол, через який здійснюється значна частина експортно-імпортних потоків [1, с. 24]. З іншого боку, статус транзитного хабу диктує нові умови і для місцевих виробників: інфраструктурні обмеження та постійні черги на кордонах безпосередньо впливають на те, які саме товари стає економічно доцільно експортувати.

Трансформація охоплює і товарну структуру експорту, у складі якої домінують продукція агропромислового комплексу (зернові та олійні культури), деревина та вироби з неї, харчова продукція (м'ясо,

молочні продукти, готові харчові вироби), продукція легкої промисловості (текстиль, одяг), а також окремі види машинобудівної продукції та електротехнічного обладнання; попри переважання сировинної складової, простежується тенденція до поступового зростання частки продукції з більшою доданою вартістю, що зумовлено адаптацією підприємств до стандартів ринку ЄС [2, с. 6].

Можна стверджувати, що ці якісні зрушення у товарній структурі є радше індивідуальною реакцією бізнесу на виклики війни, аніж результатом цілеспрямованої політики стимулювання, що вимагає перегляду діючих підходів до підтримки підприємництва.

Інституційний аспект трансформації проявляється у розвитку механізмів підтримки експорту та міжнародної кооперації. Водночас зберігається низка системних обмежень: перевантаженість прикордонної інфраструктури, зростання логістичних витрат, валютні ризики та недостатній рівень технологічної модернізації виробництва.

Відповідно, без комплексного подолання цих бар'єрів на державному та регіональному рівнях, навіть найуспішніші кейси адаптації окремих компаній не здатні переламати загальну негативну макроекономічну динаміку області.

Таким чином, трансформація зовнішньоекономічних зв'язків Волинської області у 2022–2025 рр. має системний характер і проявляється у переорієнтації на ринки ЄС, зміні логістичної моделі, скороченні експорту на початковому етапі війни, зростанні імпорту та поглибленні від'ємного торговельного сальдо. Подальший розвиток регіону потребує диверсифікації експорту, зниження імпортозалежності та розвитку виробництв із високою доданою вартістю.

Література

1. Економічна трансформація регіонів України в умовах війни. Київ: НІСД, 2023. 48 с.
2. Зовнішньоекономічна діяльність Волинської області: аналітичний звіт. Луцьк, 2024. 32 с.

3. Головне управління статистики у Волинській області. Товарна структура зовнішньої торгівлі Волинської області у 2024 році. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/10_2_r24ut.htm (дата звернення: 10.04.2026).
4. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля товарами. URL: <https://stat.gov.ua/uk/datasets/zovnishnya-torhivlya-tovaramy> (дата звернення: 10.04.2026).

Маковецька Лариса Олексіївна,
*кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної
та соціальної географії Волинського національного університету
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

Лілякевич Ольга Вячеславівна,
*здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти географічного факультету Волинського
національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА У ШАЦЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

Поряд із розвиненою рекреаційною функцією аграрний сектор Шацької територіальної громади (ТГ) традиційно відіграє вагомий роль у забезпеченні зайнятості сільського населення. Шацька ТГ охоплює селище Шацьк і 30 навколишніх сіл.

Загальна площа сільськогосподарських земель Шацької ТГ становить близько 22,251 тис. га, з яких 9,800 тис. га – рілля, 3,100 тис. га – сіножаті та пасовища, 2,639 тис. га – землі під господарськими будівлями та шляхами [1]. Ґрунтовий покрив представлений переважно дерново-підзолистими та торф'яними ґрунтами Волинського Полісся – малородючими, з підвищеною кислотністю та